HebrewBooks.org © Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

ג) **והרי מושבע ועומד** ד) **עליו מהר סיני הוא.** דכתיב[ה] זכור את יום השבת לקדשו זוכרהו על היין אין לי אלא בכניסתו ביציאתו מנין ת"ל כו' [ו] (פסחים דף קו.) וקי"ל[ז] דנשבע לבטל את המצוה פטור דלא אתיא שבועה ומבטלה מצוה. וא"ת הא תנן (גדרים דף טז. שבועות דף כה.) חומר בנדרים מבשבועות שכן הנדר חל על דבר מצוה כדבר הרשות דאיתא כי ידור נדר לה' כתיב[ח] אפילו במידי דלה' [ט] נמי לא קשיא דהא לא הוי אלא כגון דאמר ישיבת סוכה עלי דאוסר אותה עליו ואין מאכילין את האדם דבר האסור לו אבל אם אמר קונם שלא אשב בסוכה אין בדבריו כלום והכי מסקינן לה בגדרים בפרק ואלו מותרין (דף עז:): **אלא י"ל דאמר רבא שבועה שאשתה וחזר ואמר הריני נזיר אתיא נזירות חיילא על שבועה.** והיינו דקאמר לאסור יין מצוה דנשבע לשתות כיין הרשות. וכי תימא מאי שנא נשבע מפי עצמו מנשבע מהר סיני הכי אמרינן ליה בהדיא במס' שבועות (דף כט.) שבועה שאוכל ככר זו וחזר ואמר שבועה שלא אוכלנה על הראשונה חייב משום שבועת בטוי ועל השניה חייב משום שבועת שוא והתם מפרש טעמא ומיהו איכא לן למשמע מינה ד[ד]דקאמר חייב על השניה א) אע"ג דהוי נשבע לבטל את המצוה דנזירות נמי חיילא אהאי דנשבע לשתות יין: **מאי ושכר ש"מ פרטי.** לאסור יין מצוה כיין הרשות וכי לא נדר נמי אלא מתוך מעייניהו דהוי נזיר מכולהו: **אף גבי.** כהן הבא למקדש כי שתה יין הוא דליתסר אבל כי שתה שאר מילי דמשכרין לא ונלאפוקי מדר' יהודה כו': **קעילית.** שם מקום: **איבעית אימא.** היינו טעמא דר"ש דאמר אינו חייב בנזירות עד שיזיר מכולן בשתה דאמר הריני נזיר דר"ש לטעמיה דלית ליה איסור חל על איסור והי"נ כי אסר עצמו מן האכלנים ומן הזגין ה)וחיילא עליה נזירות לא אתי אידך פלגא דתגלחת וטומאה ו)וחיילא עילויה אי נמי כי הזיר עצמו מן היין לא אתי איסור תגלחת וטומאה וחיילא אאיסור יין לשוייה נדר גמור: **ומנא אימרא דר"ש ליה ליה איסור חל על איסור דתניא ר"ש אומר האוכל נבילה ביום הכפורים וכו'.** דלא אתי איסור יום הכפורים וחיילא אאיסור נבילה דלא אמרינן מיגו דאתא יום הכפורים ואיתוסף איסורא לגבי שאר מילי איתוסף נמי לגבי נבילה. ור"ש לטעמיה דאמר במסכת כריתות (דף כג.) דאפילו איסור חמור לא אתי וחייל על איסור קל והכי [ז]פרישנא לה במסכת [ז][יבמות] (דף לג:) ובמסכת שבועות (דף מד.): **נימד על כל איסורי נזיר שמלטרפין זה עם זה.** לחזות שאם לא אכל בין תרנגל וזג אלא כזית בלבד חייב מלקות: **ור"ש.** דלא דריש ביה האי טעמא אלא עד שיזיר [ח]כו' חזיל לטעמיה דלא מצריך ליה האי קרא משום לירוף דלר"ש ליה לירוף דקסבר ר"ש אפילו לא אכל אלא כל שהוא חייב דעובר בלאו האמור בו מהרגנים ועד זג לא יאכלו[ט] דתניא ר"ש אומר כל שהוא למלקות [י]לא אמרו שיעור אכילה לכזית אלא לענין קרבן ולענין שאר איסורין שחייבין על [י]שגגתו חטאת כגון אכל ודם וחמץ בפסח אבל גבי נזיר כי עבר על נזירותו ואכל זג או תרנגל דמילקא הוא דלקי ולא הוי חייב קרבן בכל שהוא מחייב ולא בעינן ביה לירוף הלכך הואיל ולא מצטריך [כ] משום לירוף [ל]מייתר ליה קרא לההוא טעמא דאיתו חייב עד שיזיר מכולן: **מתני' הריני כשמשון**[מא] **[מ]או כבן מנוח או כבעל דלילה.** או שלא אמר כבעל דלילה אלא אמר כשמשון או כבן מנוח כמי שעקר דלתות עזה או שלא אמר דלתות עזה אלא אמר כשמשון כבן מנוח כמי שנקרו פלשתים את עיניו: **הרי זה נזיר שמשון.** צריך לנהוג בעצמו בנזירות שמשון. ולקמן מפרש היכי הוי: **גמ' דאי אמר כשמשון.** ומו לא ה"א שמשון אחרינא קאמר להכי אמר כבן מנוח ומאי הוה אמר נמי כשמשון כבן מנוח בלבד ה"א איכא אינשי אחרינא דאתקרי נמי הכי או בן מנוח או שמשון בן מנוח לה"ק בהדייהו כבעל דלילה או כמי שנקרו פלשתים את עיניו או כמי שעקר דלתות עזה דמיגליא מילתא דלא הוה אחרינא: **הריני נזיר עולם הרי זה נזיר.** [נ]כל ימי חייו דכי אמר הריני נזיר עולם משמע דנזירות קבל עליו עד עולם [ס]לפיכך כיון שהגיע לו' יום שיש לו כוחב שיער מיקל בתער [ע] ומגלח כל ל' ול'[פ]: **ומניא.** לכל תגלחת ותגלחת ג' בהמות חטאת ועולה ושלמים כמו שנאמר בענין [במדבר ו'] : **ואם נטמא מביא קרבן עומאה.** כבר כן שנמו לאשם ושתי תורים או שני בני יונה. אבל המקבל עליו נזירות שמשון הרי זה נזיר עולם ולעולם אינו מיקל בתער: [פ] **ואם נטמא אינו מביא קרבן עומאה.** שכן מצינו בשמשון שנטמא למתים כדמפרש לקמן [ע"ב]: אתי איסור אחר וחייל עליה. וקשה דבפ' כל הבשר דריש שמואל דאין איסור חל על איסור מקרא דומתו בו כי יהללוהו ודריש הכא מיין ושכר דגבי נזיר חל איסור על איסור דאם אמר שבועה שלא אשתה יין ואמר הריני נזיר אתיא נזירות וחיילא אשבועה ולוקה שנים דהכי משמע פשטא דקרא:

ח) [בכריתות מסיק הש"ס כמאן אזלא הא דתניא אכל דבילה כו' כמאן כו' יהודה וגם בבכורות לא הביא הך דר' יהודה אומר וע"ש ברש"י ופע"ק ובתוספתא דכריתות פ"א תניא ר' יהודה אומר על היין במיתה ועל המשכרין בלאהרה לפיכך אם אכל דבילה קעילית או שאתה אכל ודבש הרי זה לוקה מדברים], ט) [יומא עו.] סנהדרין ע: שבועות כב. כריתות יג: [בכורות מה:], י) שבועות כד. פסחים לו. קדושין עז: [כריתות כג.], יא) [מעילה יח.] מכות יז. שבועות כא.; כ) [שמות כ:], ל) [בפסחים ליתא וגם בשאר דוכתי לא נמצא] עי' במגיד משנה ריש פ' כ"ש בהל' שבת ומגמדגל עוז שם], מ) [שבועות כז.], מא) [במדבר כ], מב) [במדבר לו], מג) [שיך לע"ב], מד) מכאן עד ד"ה מאי היא שייך לעיל ג.; נ) [וע"ע תוס' פסחים קו. ד"ה זוכרהו וכו' ועוד מלינו למימר כו'], מה) שיך קודם ד"ה מה.

נוסחת הריב"ן

א) והא: ב) תיבת עליו ליתא בכ"י: ג) דלה' הוא נמי: ד) מדקאמר: ה) חיילא: ו) פרישית: ז) (כתובות): ח) מכולן: ט) ולא: י) שנגתן: כ) אלטריך הרגנים משום: ל) דמייתר: מ) הריני כשמשון (או) כבן מנוח (או) כו' כשמשון (או) הני תיבות או ליתא בכ"י: נ) (כל ימי חייו) ליתא בכ"י: ס) לפיכך כיון שהבטיח שערו כלומר כיון שהגיע כו': ע) בתער הס"ד ומה"ד מגלח כל ל' ול' ומניא כו' והד"א:

הגהות הב"ח

(א) גמ' דתניא ר"ש אומר כל שהוא. נ"ב ע"ל סוף דף ל"ז ודף ל"ח: (ב) שם הרי זה מיר עולם מה בין: (ג) רש"י ד"ה הריני כשמשון כבן מנוח כבעל וכו' אמר כשמשון כבן מנוח כל"ל ותיבת או נמחק ג' פעמים: (ד) ד"ה הריני מיר עולם וכו' כל ל' ול' ומניא הד"א: (ה) תוס' ד"ה נלאוסי לקמקדש מהכא דאינו חייב:

גליון הש"ם

תוד"ה מאי היא וכו' לכ"נ לר"ת. עי' קוטב דף לב ע"א תוד"ה ק"ש:

הגהות מהר"ב רנשבורג

א) רש"י ד"ה אלא כי הא דאמר רבא וכו' אע"ג דהוי נשבע לבטל את המצוה. נ"ב עי' על כוונת רש"י מה אורא מיבטל בשם שו"ת אלשך סי' קג כדי לסלק ממנו השגת חות יאיר סי' יא: ב) תוס' ד"ה מאי היא קידושין ואבדלתא וכו' דנהי דקידוש היום לאורייתא על היין לאו דאורייתא. נ"ב עיין רמב"ן דף קמג ע"א: ג) ד"ה כשמשון וכו' דאי אמר כבעל דלילה לאוה. נ"ב עיין תוספות יו"ט ואורח מישור:

הגהות התוספות

1. ל"ל דקדוש היום על היין.

פי' הרא"ש

אלימא קדושתא ואבדלתא מושבע ועומד מהר סיני הוא דכתיב זכור את יום השבת לקדשו ודרשינן בערבי פסחים זכרהו על היין. וקשה נהי דקידוש הוי דאורייתא כדאי' בברכו' נשים חייבות בקידוש היום דבר תורה מיהו קידוש על היין לאו דאורייתא דמקדשין על הפת במקום שאין יין והאי דדריש זכרהו על היין אסמכתא בעלמא הוא. ועוד אבדלתא מאי איכא למימר ע"כ לאו דאורייתא הוא. ועוד מאי קאמר אלא כי הא דאמר רבא שבועה שאשתה וכו' ואמאי חזר בו מקדושא ואבדלתא כי היכי דחל נזירו' על שבועה ה"נ חל על מצות קידוש. וג"ל דהא ל"ק דלהך פירושא לא גריס אלא

ט) **עד שיזיר מכולן.** או יאמר סתמא דמשמע כל מילי דנזירות קיבל עליה ואם בא לפרש מרגלן וזג צריך לפרש כולם גם תגלחת וטומאה:

מכל אשר יעשה מגפן היין. אלמא דמכולהו צריך להזיר וא"ת ואכתי תגלחת וטומאה לא שמעינן וי"ל כיון דגלי לן ביין ה"ה שצריך לקבל גם תגלחת וטומאה ונפקא לן מלישנא דקרא מכל: **מיין ושכר יזיר.** משמע אפילו בחד הוי נזיר דהא כבר כתיב מכל אשר יעשה מגפן למה לי למיכתב מיין ושכר אלא לאשמועי' דאפי' לא נדר כי אם בחד מהני דחייל נזירות עליו ואפילו כשבא לפרש דהכא מרגלן וזג לא כתיבי: **לאסור** יין מצוה כיין הרשות.

כלומר מקרא יתירא דמיין ושכר יזיר: **מאי היא** קידושא ואבדלתא מושבע ועומד מהר סיני הוא. דקדוש היום דאורייתא ואיך תחול עליו נזירות וקשה דאדרבה להכי איצטריך קרא מיותר לומר דחייל עליה נזירות ועוד קשה מאי משני בתר הכי כגון שנשבע לשתות וחזר ונדר בנזיר דאתיא נזירות וחייל אשבועה מ"מ תקשי לו הרי מושבע ועומד מהר סיני כלומר דאין מושבע ועומד גדול מזה שנשבע לשתות ועוד קשה דקדוש היום לא דאורייתא הוא דנהי נמי דכתיב זכור ודרשינן זכוכהו על היין אסמכתא הוא [פ] לכ"ע לר"ת דגרסינן בתמיה וכי מושבע ועומד מהר סיני כלומר ל"ל קרא מיותר לאסור יין מצוה וכי מושבע וכו' דנהי דקדוש היום דאורייתא על היין לא דאורייתא [ב] דזוכרהו על היין אסמכתא והשתא משני כגון שנשבע לשתות וקמ"ל קרא יתירא דחייל עליה אע"ג שנשבע לשתות [ג] :

לאלופי למקדש. מהכא [ד] ואינו חייב למקדש אלא אין ושכר ולאפוקי מרבי יהודה כו': **ר"ש** לית ליה איסור חל על איסור. פירוש בעצמא כדתניא כו' ואי לא דקא בכא ר"ש היכא דשבע שלא לשתות ושוב הזיר בנזיר ושתה ביין לא חייב אנזירות בשתה יין אלא מלקות והקרבן בא על השלמת נדרו: **מה** בין נזיר שמשון לנזיר עולם. וא"ת שאלה איכא ביניייהו דנזיר שמשון ליתא בשאלה ונזיר עולם איתא בשאלה כדאי' בפ' בתרא דמכות (דף כב.) גבי חורש תלם אחד וי"ל מילתא לחיתא בנזירות לא קתני ואם יטמא על נזירות אז לא הוי נזיר וה"ק מה בין נזיר שמשון כו' כשמייטה נזירין: [מ] **כשמשון** בן מנוח בבעל דלילה. אבל כשמשון לחודיה אז כבן מנוח לחודיה לא סגי עד שיאמר שלשתן כדמוכח בגמ' מכאן ואילך גריס ר"מ וכמי שעקר דלתות עזה בוי"ו וכמי שנקרו פלשתים את עיניו דאו לא קאמר כלומר אז שיאמר כמי שעקר אז כמי שנקרו כו' [נ] דאי אמר כבעל דלילה לחוד אז כמי שעקר דלתות עזה לחוד אז כמי שנקרו פלשתים את עיניו לחוד דהוי נזיר שמשון דבהא ליכא למיטעי: **נזיר** עולם מיקל. ולא מגלח לגמרי כאבשלום שלא גלח לגמרי שהרי נתלה בשערו: **ומביא** ג' בהמות. בשעה שמיקל הלכה למשה מסיני ואסמכתא מאבשלום דאמר אשלם נדרי חטאת עולה ושלמים כנזיר טהור: קרבן טומאה. שתי תורים ואשם: קרבן

יח א מיי' פ"ז מהלכות מירות הלכה יא סמג לאוין רכ:

יט ב מיי' פ"ה מהל' מירות הלכה ז סמג שם:

כ ג מיי' פ"א מהלכות מיאה מקדש הל' ב סמג לאוין שם ועי"ש בכ"מ:

כא ד מיי' פ"ה מהל' מירות הלכה ג:

כב ה מיי' פ"ג מהל' מירות הלכה טו סמג לאוין רמג:

כג ו מיי' שם הלכה יב:

תורה אור השלם

1. יַיִן וְשֵׁכָר אַל תִּשְׁתְּ אַתָּה וּבְנֶיךָ אִתָּךְ בְּבֹאֲכֶם אֶל אֹהֶל מוֹעֵד וְלֹא תָמוּתוּ חֻקַּת עוֹלָם לְדֹרֹתֵיכֶם:
ויקרא י ט

2. כֹּל יְמֵי נִזְרוֹ מִכֹּל אֲשֶׁר יֵעָשֶׂה מִגֶּפֶן הַיַּיִן מֵחַרְצַנִּים וְעַד זָג לֹא יֹאכֵל:
במדבר ו ד

מוסף רש"י

אתיא נזירות חיילא על שבועה. ואין זה בכלל מושבע מהר סיני לומר שלא לחול עליו מירות מדין כולל, אחר שהוא הוא שחידש חיוהו על עצמו ועיקר האיסור לא מסיני בא ולא מהר מורב הופיע, וכיוצא בזה מירות חלה עליו מדין כולל (מאירי בשמו, עי"ש שתמה ע"ז). **קעילית.** שם מקום (יומא עו.) אכל דבילה קעילית, הגדילה בפומו מקום ומשכרת כיין (בכורות מה:). **דבש.** מי"ר בלע"ז, מים ודבש שלוקין ביחד (שם). **חייב.** מלקות, כי' יהודה מוקמינן לה בפרק אמרו לו בכריתות (יג:) דקאמר התם על אחר משכרין בפוהרה דאל תעשה (בכורות מה:) וכהכן עבקינן (סנהדרין עא.). **ר"ש לית ליה איסור חל על איסור.** וכי אמר הריני מיר מן האכלנים חל עליה תלי מירות, וכי הדר ואמר מן התגלחת ומן הטומאה לא אתי תלי מירות דתגלחת וטומאה ואחיל אאלי מירות דאכלנים וזגים, דאין איסור חל על איסור, הילכך אינו חייב עד שיזיר מכולם בבת אחת, דאמר הריני מיר אם סתם (דאמ"ה בשמה). **האוכל נבילה ביום הכפורים פטור.** מכרת, דלא אתי איסור יום כפורים ומיתל אאיסור נבלה דקדיס, אם נתנבלה מערב יום כפורים הרי קדש איסור נבלה, ואם נתנבלה ביום כפורים אפילו הכי אסורה היתה עליו מבערב משום אבר מן החי (קדושין עז: וכעי"ז פסחים לז. וכריתות כג.) ושוגג פטור מחטאת (פסחים לז.). **כל שהוא.** בכל האיסורין, למכות. בהתראה, **לא אמרו כזית.** הלכה למשה מסיני, אלא לענין קרבן. דבגמרא כתיב (שבועות כא: ובעי"ז מכות יז.) ובאכילה כל שהוא עובר בלאו (מעילה יח.).

פי' הרא"ש (המשך)

וה"ג כי הא דאמר רבא כלומר כי היכי דאמר רבא דנזירו' חלה על שבועה ה"נ חלה על מצות קידוש. ור"ת גריס קדושא ואבדלתא מושבע ועומד מהר סיני הוא בתמיה ואמאי צריך קרא למימר שנזיר נאסר ביין קידוש והבדל': ואיבעית אימא ר"ש לית ליה איסור חל על איסור פר"ת ומשכר יתירא שמעינן ליה דנזיר ששתה יין ב"י"ה אין חייב משום י"ה דלא אתי איסור י"ה וחיילא אאיסור נזיר. ומהכא יליף ר"ש בכל דוכתא דאין איסור חל על איסור דהכי משמע פשטא דקרא מיין ושכר יזיר ה"ק משום נזיר חייב על יין ושכר ולאו משום איסור אחר דלא

עין משפט נר מצוה

כד א מיי' פ"ה מהל' מירות הלכה יא סמג לאוין רכ:

כה ב מיי' פ"ה מהל' מירות הלכה ז סמג שם:

כו ג מיי' פ"א מהלכות מיאה מקדש הל' ב סמג לאוין שם ועי"ש בכ"מ:

כז ד מיי' פ"ה מהל' מירות הלכה ג:

כח ה מיי' פ"ג מהל' מירות הלכה טו סמג לאוין רמג:

כט ו מיי' שם הלכה יב: